

KARJASEKIRI

usupuhastuspühal ehk reformatsiooni aastapäeval, 31. oktoobril 2022

Viiesaja aasta eest ilmus trükist Martin Lutheri tõlgitud saksakeelne Uus Testament, mida vahel ka „Septembri piiblik“ kutsutakse. Võimalike vangistajate eest Wartburgi lossis varjupaiga leidnud Luther pühendus Eisenachi linnakese kohal mitusada meetrit üle merepinna kõrguval künkal asuvas „kindlas linnas“ rahvakeelse piibli tõlkimisele. Ta soovis, et pühakiri, mis oleks lihtrahva lugemislaual, kõnetaks inimesi nende igapäevakeeles.

Luther ise kirjutas oma tõlketöö kohta: „Piibli tõlkes püüdsin kasutada puhast ja arusaadavat saksa keelt. Koduperenaine, mängivad lapsed, inimesed tänavalt on need, kellelt õppida: nende kuulamine õpetab kõnelema ja tõlkima – siis saavad nad sinust aru ja oskavad sinu keeles rääkida.“

Väidetavalt olevat Martin Luther käinud turul ja tänavatel lihtsate inimeste – kaupmeeste, käsitööliste ja põllumeeste – igapäevast kõnekeelt kuulamas, et piiblitõlke keel oleks võimalikult lähedal rahva igapäevasele saksakeelsele kõnekeelele.

Kas Luther ise seda just nõnda mõistis, kuid pühakirja kreeka keelest rahvakeelde tõlkides sai temast omamoodi Jumala tõlk. Ehk võibki viie sajandi eest toimunud reformatsiooni kaunimaks viljaks pidada seda, et Jeesus hakkas kõnelema inimestega nende emakeeles. Martin Luther avas inimeste ees senise, kuid samas täiesti uue pühakirja kaaned. Seni oli piibel olnud lihtrahva meelte jaoks suletud. Ta avas rahvakeelse piibliga inimeste silmad nägemaks ja kõrvad kuulamiseks Jumala sõna.

Pärast mõistetavaks muutunud tekstide lugemist ning peagi ka rahvakeelsel jumalateenistusel evangeeliumi kuulamist ei olnud enam kellelgi kahtlust, millist keelt räägitakse Jumala riigis. Vastus oli selge – Kristus räägib kõigi emakeeles.

Reformatsioon seadis kirjutatud, loetud, kuulatud, kuulutatud ja tõlgendatud Jumala sõna tagasi oma ainuõigele kohale kristliku usu vundamendis. Pühakirja ennistatud koht usu alusena kujundas ka uuenenud kiriku vaimulike ja ilmikliikmete rolli. Vaimulikud pidid tundma hästi pühakirja, pidid oskama seda arusaadavalt seletada ja tõlgendada. Selleks pidid nad oskama piiblit mitte ainult lugeda, vaid ka mõista. Samal kombel pidid nad lugema ja mõistma ka rahvast, keda nad jumalasalastena teenisid.

See ülesanne on vaimulikel ja igal ristiinimesel, kes piiblit tunneb ja mõistab, ka kristliku kiriku kolmandal aastatuhandel – õppida Jeesust veel mitte tundvate meeste ja naiste, mängivate laste ning tänaval või mujal kohatud inimeste keelt, et tõlkida neile pühakirja ja kuulutada Kristust keeles, millest nad aru saavad.

Kristuse kirik peab kõnelema inimestega – kogu ühiskonnaga – Jeesuse keeles nii usust kui armastusest, lootusest ja lunastusest, patust ja armust. Seni kuni kirik arusaadavas keeles Jumala sõna kuulutab, elab ja hingab ta koos Jumala rahvaga, nende rõõmude ja muredega samas rütmis.

Võtme õiges keeles kõnelemiseks annab apostel Paulus: „Kui ma räägiksin inimeste ja inglite keeli, aga mul ei oleks armastust, siis ma oleksin kumisev vasknõu või kõlisev kuljus.“ (1Kr 13:1)

Õnnistatud usupuhastuspüha!

+ Urmas Viilma
Peapiiskop